

ՓՈԽՆՁ

ԹԻԻ 834

ՇԱԲԱԹ

1873 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 27

ԱԶԳԱՅԻՆ

Յառաջադիմութեան փափաքող Հայ մը մէկ կողմանէ կուրախանայ՝ նկատելով որ ուսման ու դատարարական անհրաժեշտ կարեւորութիւնը ընդհանրապէս ճանչցուած է Աղբիւ մէջ։ սակայն միւս կողմանէ մեծապէս կվշտանայ՝ երբ կը տեսնէ որ ծնողաց մեծ մասը իրենց որդեաց կրթութեան ու դատարարական պէտք եղանակին գոնէ մէկ մասը չեն վճարել աղբիւյն վարժարանաց։

Ծնողաց այս պարտազանցութեան դէմ՝ յաճախ դանդաղեցող կըստին աղբիւյն պաշտօնական անձանց կողմանէ։ Եւ իրաւունք ունին։ վասն զի կարելի է որ դպրոց մը կառավարուի առանց դրամի։ մանաւանդ ներկայ ժամանակիս դպրոցները, յորս շատ տեսակ ուսանելիք կաւանդուին աշակերտաց, և որոց մէկը եթէ պակաս ըլլայ՝ կըստընեն, և այս բոլորն ներուի մեղքն էլ առաւել պարտազանց ծնողք կընեն։

Մեծաւ ցաւով կստուգեմք, թէ Եւսկիւտարի Մէլամիլէ թաղի աղբիւյն երկուսեւ վարժարանն ալ այժմ դրամական հեղ զբաղեցնէ մէջ կըստնուի՝ ծնողաց բազմաց պարտազանցութեան պատճառաւ։ Թաղական պատուարժան խորհուրդն վերջին օրերս երկու անգամ ի ժողով հրաւիրեց բազմութիւն թաղեցիներ, և ծանոց վարժարանին վիճակն ու դրաման խնդրեց։ Յաւեցան լսողները, և խնդրեցին որ վարժարանին Հոգաբարձութիւնը չվճարելով՝ կարելի եղած միջոցներն ի գործ դնէ պարտազանցներն յորդորելու և անոնց խիղճն զարթոցանելու համար։ Ասկէց զատ, պատուարժան թաղեցեաց ամանք խոտաւան օգնել ընկերութեամբ կամ հանգանակութեամբ։

Թաղական խորհրդոյն առաջարկութեամբ՝ վարժարանին Հոգաբարձութեան ժողովոյն անգամ կարգեցաւ ուսումնաւէր և եռամսհուն անձ մ'ալ՝ Պօտիկեան մեծարդոյ Պօղոս աղա կեսարացի։ Սա աղբիւյն ի նպատակ վարժարանին դիւրամատելի հանգանակութիւն մ'ընել հետեւեալ առաջարկութիւնը իւր պաշտօնակցաց ու շարքութեան ներկայացուցած է։

1. — Հարուստ և պատուաւոր աղբիւյնոց մը ստորագրութեամբ երաշխաւորեալ՝ երեքական մէծխալէնոց 300 տոմսով շրջաբերութեան հանել, մէկ տարուան համար, թողլով որ ուղղը կանխիկ վճարէ, և կանխիկ վճարել չուզողը՝ երեք ամիսէն հատուցանէ, ամսէ ամիս մէկմէկ մէծիտ տալով։

2. — Այս տոմսակներէն դոյացած 300 Օսմանեան ոսկին ի պահ դնել երաշխաւորող անձին քով։

3. — Այս տոմսակն տմեն ամիս 10 տկան ոսկի Ս. Խաչի երկսեւ վարժարանին նպատակ տալ։ և 13 տկան ոսկին ամսէ ամիս բաժանորդաց համար վիճակահանութեան դնել, առանձին վանորդ տոմսակին 10, և ուրիշ հինգ տոմսակներու ալ մէկմէկ ոսկի տալով։

4. — Բաժանորդն այսպէս տարին 12 անգամ վիճակահանութեան պիտի մատակցի, որովհետեւ վիճակահանութեան շահող տոմսակն բոլոր տարեոյն մէջ մատակցութեան իրաւունք պիտի ունենայ։

5. — Մէկ տարին յետոյ կընշանան տոմսակները։

Ինչպէս կերելի, հանգանակեալ 300 լիւրային միայն 120 ը՝ վարժարանին, իսկ 180 ը՝ բաժանորդաց՝ կյատկանայ վիճակահանութեան միջոցաւ։

Հոգաբարձութիւնը ընդունելով այս առաջարկութիւնը՝ որոշել է գործադրութեան ձեռնարկել առաջիկայ նոյն ամսոյ սկիզբէն։ Եւ յետագայ, թէ այսպիսի գիւրատար և շահաւէտ հանգանակութիւն մը հասարակաց ընդունելի լիլլայ, և որոշեալ 300 էն աւելի տոմսակներ չըրջաբերութեան կհանուին։ Տարին միայն 3 անգամ մէծիտ տալով, մէկ կողմանէ վարժարանի մը յառաջադիմութեան համար նպատակ ըլլալէն զատ՝ միւս կողմանէ ալ ամեն ամիս վիճակահանութեան շահելու յոյս պիտի ունենայ, բոլորովին վստահ ըլլալով թէ այս պայմանը անընդհատ պիտի գործադրուի՝ հաւատարիմ և պատուաւոր աղբիւյն մը կողմանէ երաշխաւորեալ ըլլալով, որոյ անունը քիչ օրէն կհրատարակուի և կտեսնուի բաժնեթղթոց ներքեւ։

Մտնաւորապէս Մէլամիլէի թաղեցիք պարտաւոր են աշխատիլ այս օգտակար ձեռնարկութեան յաջողութեան, և դոնէ յաջորդ տարեոյն մէջ ընդարձակելու համար, որով վարժարանին եղած ամսական նպաստն ալ կը աւելանայ, և հետեւեալ վարժարանը հետզհետէ առաւել արդիւնաւոր ու բարձրագոյն վիճակ մը կտանայ, որոյ օգուտն դարձեալ Մէլամիլէցեաց է՝ որովհետեւ ուսանողք իրենց սրբիքն են։

Մէլամիլէցիք այսպէս նաեւ ընդհանուր աղբիւն ալ օգտած կըլլան, ուրիշ կարօտ թաղերու և մինչև իսկ դաւառաց նախանձելի օրինակ հանգիստնալով։

Կըսեմք, թէ ճարանբով տպեալ գրքեր խաներն ու խանութները կարողացունեն ամանք, ստորագրութիւն դնել տալու, և իրեն հանրագիր կայտերական կտու վարութեան մատուցանելու համար։ Չըկըցանք տեսնել այս գրքերն մին, բայց կըսուի թէ գրուածոյն նպատակն է՝ իրական Սրբազանի պատրիարքական վե-

րականդնումն պահանջել, և այս կամ այն անձինքն աղբիւյն ժողովէն արտաքուս։

Գրքերն չընկողնող խառնաշաղկապներն ի զուր կաշխատին, չեն կրնար այսպիսի միջոցներով իրենց նպատակին հասնիլ։ Չեմք կարծել, որ ստորագրութիւն գրուեն, և շատերու կողմանէ կարեւորութիւն արուի։ Ամեն բան յայտնուած, և խաբելու ժամանակն անցած է։ Մեր դաւառացի սիրելի եղբարք երբեք չեն խաբուիր այդ սիրարեան խմբակէն և անոնց քանի մը արբանեակներէն։

Փափաղեան Ստեփանը, Գրիստոստուրը, Պէկեանը, և այլն, երեսփոխանութեան արտաքուս կու գնեն եղեր։ Ինչ պէտք է աղբիւն անդին ստորակից գաղտագողի, և ստորագրութիւն հաւաքելու համար արիւն քրտինք թափել։ Եթէ ամբաստանութիւններ ունին թող օրինաւոր կերպիւ ներկայացունեն աղբիւյն ժողովոյ։ ներկայացուողը՝ կու գնէ 3 հոգի ըլլան, կու գնէ 3 կամ 30 հազար՝ փոյթ չէ, քննութիւն կըլլայ, և եթէ արդարեւ յանցաւոր են՝ ոչ միայն երեսփոխանական ժողովէն կարտաքուսին, այլ և կորուստի որ աղբիւյն ուրիշ պաշտօններու մէջ ալ չգտնուին։ Իսկ եթէ առանց քննութեան ու դատաստանի աղբիւյն պաշտօնակալ մը անարդանօք պաշտօնէ հանելու անօրէնութիւնը ընդունուի, վաղը ուրիշ խումբ մ'ալ կընեն, թղթեր կ'ընտելեն հոս հոն, իրը թէ ստորագրութիւն կ'ողողէ, և Աղաբէկեանի, Իփէկեանի, Եւստուֆեանի և այլոց արտաքուսիլը կ'աւանջէ։ Եւ ուր կ'երթայ այս անօրէնութեան վախճանը։

Քանի մը երեսփոխանաց անկումն պահանջող խմբակը՝ եթէ կ'արժէ թէ նոյն անկումն խորմեան Սրբազան՝ կ'իյնայի։ անոնք չեն կարող Պատրիարքի մը անկումն կամ կանգման պատճառ ըլլալ։ Խորմեան ինքն փորեց իւր անկումն խորխորաւ։ զանի կանգնեցունել ուղղներուն կմայ օրինաւորապէս վարուիլ, քննութիւն և դատաստան պահանջել։ Կ'իւնդնի խորմեան և կ'իւստաւորուի, եթէ քննութեան բովէն անբիծ ու անարատ անցնի։

Մենք ալ ամենայն սիրով կստորագրեմք, և ուրիշներն ալ կ'ստորագրեն որ ստորագրեն, եթէ վերջին սիրարեան յարձակմանց համար անաչառ քննութիւն ու դատաստանն առաջարկող հանրագիր մը տեսնենք։

Խորմեան Սրբազանի հրաժարագրոյն վրայ Բ. Գրնէն սպասուած գիրն դեռ մինչև երէկ երեկոյ երեւան չէր, թէև հինգ շաբթի աւուր համար խոտաւան էր Գափու քէհեասի էֆէնտիին։ Սա կայն, կ'յոսացուի թէ այսօր կամ վաղը կու գայ։

Անագորայն մահը՝ որ դեռ անցեալ տարի յանմիջիցար սուգ համակեց չորստաստիկ ծնողք մի, տարածամ գոհ տանելով նոցա ուսեալ և բարեհամբոյր որդւոց մէկն, հինգշաբթի օրը դարձեալ մի և նոյն ծնողքն ազիւրարմ ողբոց ու դառնադառն վշտաց մէջ ընկղմեց՝ որդի մ'ալ կորցելով նոցա գրկաց մէջէն:

Յարութիւն Դուրեան, ո'չ միայն իւր ծնողաց, այլ և համայն երիտասարդութեան սիրելին, զնաց հանգչեցաւ իւր եղբորը՝ Պետրոս Դուրեանի քով:

Ինչպէս Պետրոս, նոյնպէս և եղբայրն Յարութիւն տակաւին կենաց դարնան մէջ կ'գտնուէր. նոյնպէս և սա կիրթ ու ուսեալ էր. իւր աղքատիկ ընտանեաց հոգն ըստանձնած՝ կաշխատէր անոնց անդորրութեան ու միանգամայն իւր ներկայն ու ապագայն յարգարեւել համար: Մէծ մուսայր Հալատիս ու Մանգուժի իֆրեար լրագրոց դրտեանեակներն շատ ժամանակ թարգմանութեան պաշտօն վարած և զանոնք դոհ ըրած է:

Չքաւորութիւնը՝ այս չուսուական ընտանեաց անմեկնելի բաժինը՝ Յարութիւնի մահաց քով անբաժ արձանացած էր. սա՛ ալ փակեց աչերն . . . ո'չ, յետին աստիճան կարօտութեամբ ու տխուր հեծեծանք:

Երէկ իւսկիւտար յուզարկաւորութեան հանպէս կատարուեցաւ: Ներկայ էին բազմաթիւ երիտասարդք, արատաւաթոր աչքք: Ամեն ոք նորա բարեմասնութիւնները կը դրուատէր, և կ'աղբային նորա և նորա ընտանեաց ցաւալի վիճակը:

Ս. Խաչ և Ս. Կարապետ եկեղեցեաց քահանայական դասն, և Կրօնական Ժողովոյ անդամ դերատաւիւ Տ. Նիկողայոս Ս. Արքեպիսկոպոս ներկայ էին: Դադարը յիշեալ երկու եկեղեցիներն ալ տարուեցաւ: Գերեզմանատան մէջ հայերէն ու տաճկերէն լեզուօք երկու սրտաշարժ դամբանականներ կարդացուեցան:

Առջի երեկոյ իսկիւտար Սէլա՝ միջէ անսանք քանի մը աղնուափրտ երիտասարդներ, որ թաշկինակ ի ձեռնին ստակ կ'հանդանակէին ի նոյաւտ անհրաժեշտ ծախուց յուզարկաւորութեան, և միանգամայն ի ձեռնն տուութիւն տարարաղդ ու բաղդա հարած ընտանեացն:

Կլանմը, թէ առաջիկայ շաբթու մէջ ալ թատերականներ կայացումը պիտի արուի ի նպաստ ընտանեաց հանգուցիւրն:

Ո'վ մահ, քանի՛ ծանր ու դառն էն քո այս հարուածներդ:

Աղգային Պատրիարքարանի գլխաւոր տունէն զրկուած է հետեւեալը:

. . . Էֆէնտի

Նրէկուան 833 թիւ ֆուշլին մէջ Քէօթահեայի վիճակին նկատմամբ տեղեկութիւն տալով կըսէք թէ մինչդեռ Սահմանադրութիւնը գործադրուած է Արդումանեան Ստեփան վարդապետի միջոցաւ և կատարուած ընտրութիւնը վարչութեան կողմէ կանխաւ վաւերացուած, յանկարծ Սրբազան Պատրիարք նորէն Սահմանադրութիւնը գործադրելու համար ուրիշ մը պաշտօն տուեր և գրկեր է հոն Պատրիարքութեան հրաժեշտ տալէն յետոյ. և այսպէս իւր Պատրիարքութեան ատեն վաւերացուած գործողութիւնները հրաժարմանէն յետոյ ջնջելուն համար պատասխանատուութեան տակ գնելու դած էք զՆրիմեան Սրբազան Հայրն:

Այս նիւթին վրայ ուրիշ ազգային թերթերու մէջ ալ այս միջոցին այլ և այլ մեկնութիւններ տեսնուած և իրաց վիճակը բոլոր այս գըրուածներէն տարբեր ըլլալով, Գլխաւորութիւնը պարտք կը համարի հետեւեալ տեղեկութիւնները հաղորդել ձեզ, յուսալով որ կը փութայք հրատարակել յանդորրութիւն յուզեալ մտոց:

Քէօթահեայի մէջ Սահմանադրութեան գործադրութեան միջոցին ծագած երկպառակութիւնը՝ որ բաւական ժամանակէ հետէ կը տեսէր, և ընտրական գործողութեանց արդեւք լըլար, Սրբումանեան Ստեփան վարդապետի գործադիր տեսչութեան օրովն ոչ միայն չկըրցաւ վերջ գտնել, այլ առաւել ևս ստատկացաւ, մինչև կատարուած գործողութեանց դէմ քանիցս անգամ դրով և բանիւ բողոքներ ըլլալէ ետեւ, երբ վիճակացոց ընդհանուր հանգարտութիւնը վրդոված էր, տեղական կառավարութիւնը միջամտելով երկու կուսակցութիւնէն երկերկու անձինք և Արդումանեան Ստեփան վարդապետը Պրուսա հրաւիրուեցան, և դարձեալ խնդիրը հոն չ'կրնարով օրինաւոր վերջաւորութիւն մը ընդունիլ, կուսակալը պարտաւորեցաւ զանոնք Պոլիս գրկել և Բ. Դրան տեղեկագրելով՝ գործը Պատրիարքարանի որոշման յանձնել տալ:

Ինչորոյն այսպիսի կնճառից կերպարանքի մը հասնին արդէն ծանօթ էր վարչութեան Խառն Ժողովին, որ իր յուլիս 17 ի նստինմէջ երկու կողման փոխանորդաց հետ Ստեփան վարդապետին կուսակալութեան կեդրոնատեղին երթալուն հաւանութիւն տուաւ, ինչպէս որ ձեր լրագրին 806 թուովն ալ հրատարակած էք:

Հետեւեալէս երբ երկու կողման փոխանորդներն Ստեփան վարդապետի հետ Պոլիս եկած էին, և չէին կրնար ընդ երկար հոս սպասել, և Բ. Դրանէն ալ ստիպողական հրամանագիր եկած էր այս խնդրոյն վերջնական կարգաւորութիւնը փութացնելու, Սրբազան Պատրիարքը պարտաւորեցաւ Քաղ. Ժողովոյ նստերուն ընդհատման միջոցին իւր ստիպողական խնդիր Գլխաւորութեան ընտրութեան յանձնել և Գլխաւոր տունն ալ պէտք եղած քննութիւնն ընելով հետեւեալ տեղեկագիրը տուաւ:

ՏԵՂԵԿԱԳԻՐ

Քէօթահեայի մէջ Սահմանադրութեան գործադրութեան նկատմամբ ծագած երկպառակութեան և վէճերուն կարգադրութեան համար Պրուսայի վիւսյէթէն Ի. Բ. Դուռն և Բ. Դրանէն ի Պատրիարքարան հաղորդուած գրութիւնները Ամեն Ս. Պատրիարք Հօր հրամանաւ Գլխաւորութեան նկատողութեան առնելով, և յատկապէս այս խնդրոյն համար մայրաքաղաք եկող երկու կուսակցութեան ներկայացուցիչ չորս անձինքն, այսինքն մէկ կողմէ Յակոբ աղա Տէր Ղուկիանոսեան և Մանուէլ աղա Պալեան, և միւս կողմէ Յակոբ աղա Մարտիկանեան և Յարութիւն աղա Խօրոզեան դէմ առ դէմ հարցաքննելով, նաեւ Քէօթահեայէն հոս վերադարձող Սահմանադրութեան գործադիր տեսչութեան տեղեկութիւններն ալ ստանալով՝ Գլխաւորութեան վերահասու եղաւ:

Նախ որ Քէօթահեայի երկու եկեղեցեաց Ժողովուրդը օրինաւոր աղա համարի պայմանաւ բաժնուած և որոշուած չըլլալով՝ Սահմանադրութեան երկու թաղից կանոնաւոր ընտրու-

ղաց ցուցակներ շինուին արդի վիճակին մէջ դժուարացած է, և ասոր համար երկու կողմի ներկայացուցիչները միանալով ընդհանուր քուէարկութեան ձեւը գործադրուելու համար իրենց ստորագրութեամբ միաբանական խնդրագիր մը մատուցած են Ս. Պատրիարք Հօր, Գլխաւոր տունն ալ այս առաջին անգամին նամար ընդհանուր քուէարկութեան ձեւը ընդունելի կ'համարի, այն թէութեամբ որ Քէօթահեայի գաւառական օրինաւոր վարչութիւնը հաստատուելէ ետեւ այս թաղային բաժանման խնդրոյն լուծման համար հարկ եղած անօրէնութիւնն ընելով՝ ապագային վէճի առիթ մը չ'թողու:

Նրկորդ՝ Արդումանեան Ստեփան վարդապետին կաթարած երեսփոխանական ընտրութեան խնդրոյն գալով, որ նմանապէս վէճի առիթ եղած էր Քէօթահեայեց երկու կուսակցութեան մէջ, Գլխաւորութեան վերահասու եղաւ որ՝ քուէարկութեան համար ընտրողաց զրկուած հրաւիրագրին մէջ Սահմանադրութեան ընտրողական հիմնական սկզբանց հաւաքակ սխալմունք մը մուտ գտած է, այն է որոց ցուցակի վրայ քուէարկութիւն ընել տալ: Այս կէտը յիշեալ վարդապետին կողմէ ասկէ առաջ եկած ընտրական գործողութեանց տեղեկագրերուն մէջ նշանակուած չըլլալուն համար Կեդր. վարչութիւնն իրրե օրինաւոր ընտրութիւն վաւերացուցած էր Քէօթահեայի մէջ վերջին անգամ իրաւորուած գաւառական ընդհ. Ժողովոյ կազմութիւնը, և հիմայ որ այս կէտն երեւան ելաւ, երկու կողմին ներկայացուցչաց տուած տեղեկութիւններէն և ներկայացուցած հրաւիրագրի օրինակէն, և որ նոյն ինքն Ստեփան վարդապետ իւր ստորագրութեամբ հաստատեց այդ սպօրինաւոր հրաւիրագրին ճշգրտութիւնը, այս կէտը կըսեմք, ընտրողաց քուէարկութեան աղաւաղութիւնը սեղմած ըլլալուն պատճառաւ այս մասին եղած բողոքներն իրաւացի և եղած գործողութիւնը Սահմանադրութեան հակառակ ըլլալուն, նոյն գաւառական Ժողովոյն կազմութիւնը իրրե չեղեալ կը համարուի, և ապա քուէարկութեան սկզբնաւոր վերստին երեսփոխանական ընտրութիւն չ'եղաւ:

Իսկ գալով այն խոսքներուն, որ Քէօթահեայի հին և նոր թաղականաց հաշիւներու խնդրոյն կ'վերաբերին, և որոցմէ օրինաւոր համարատուութիւն կ'պահանջեն, ըսելով թէ մինչև ցարդ օրինաւոր հաշիւ տուած չ'են, այս խնդիրն առ այժմ չ'կրնար լուծուիլ մինչև որ Քէօթահեայի գաւառական վարչութիւնն օրինաւորապէս վերահաստատուի, և այդ գաւառական վարչութեան կիմայ օրինաւոր համարաւ լինիլ տեղական հին և նոր հաշիւներուն և իր համարատուութեան արդիւնքը տեղեկագրել Կեդր. վարչութեան:

Այս է առաջիկ Գլխաւորութեան ըրած քննութեանց արդիւնքը Քէօթահեայի խնդրոյն նշկատմամբ, զոր տեղեկագրով կ'ներկայացնէ Ամեն Ս. Պատրիարք Հօր, ի պարտաւորապէս անօրէնութիւն:

Հոկտեմբեր 2873
Ի Պատր. Հայոց Կ. Պոլիս

Այն տեղեկագրին ընդունելով Նորին Արքապետութիւնը, ըստ այնմ անօրինեց և արդիւնքը հաղորդեց թէ՛ Բ. Դրան և թէ՛ Քէօթահեայի Ժողովրդեան, իր հրաժարելէն մէկ քանի օր առաջ:

28 հոկտ. 3871
Ի Պատր. Հայոց Կ. Պոլիս

Գլխաւորութեան ելած այս գրոյն վրայ առ այժմ օրիշ ըսելիք չ'ունիմք: Միայն նշելու մ'կրնաք ընդ գլխաւորեալ Էֆէնտիսին, հարցունել իրեն՝ թէ երբ ինքն ալ Պատրիարքարանի մէջ պաշտօն չունենալով դուրսն ըլլար, արդեօք չէ՞ր գայթակղեր, երբ ըէր թէ Սահմանադրութեան անթերի դործադրութեան համար այնչափ ջերմ նախանձախնդիր չեղող իրիմեան Սրբազան ոչնչացուցած է՝ Քէօթահեայի մէջ կատարուած, Պատրիարքարանէն վաւերացուած և Պատրիարք-

քարանձին ի պաշտօնէ հրատարակուած ընտրութիւնները, առանց դարձեալ ի պաշտօնէ հրատարակելու՝ կատարուած ընտրութեանց արգելադրութիւնը, որ այժմ մէջ կը երևի բայց չա՛տ ուշ:

Կարելի է, որ դիւանապետ Եփէնտին բարեհաճի ծանօթութիւն տալ նաեւ վա- նայ մէջ եղած ընտրութեանց վրայ ալ, որոց դէմ բողոք կայ թէ օրինաւորապէս կատարուած չեն, և թէ ցարդ լսելի ե- ղած չէ:

Կարելի է, որ դիւանապետ Եփէնտին տեղեկութիւն հրատարակէ՝ խորհման Սրբազանի կողմանէ (հրաժարմանէն յե- տոյ) Բ. Գուռը զրկուած Թադրիքի մը պարունակութեան, և նոյն Թադրիքին հոտ դառնարուն պարագայից վրայ:

Այս և ուրիշ այսպիսի խնդրոց վրայ ալ հրապարակաւ դիտողութիւններ կը լը- լան, դիտողութիւններ, որ բառական գայթակղեցուցիչ են. քանի որ լու- թիւն կպահէ Պատրիարքարանը, ամեն ոք իրաւունք կունենայ հետեւեցունել թէ արդար էն և անհերքելի: Դիւանա- տունը՝ եթէ ընդունած է լրացրաց դի- տողութեանց պատասխանելու սկզբ- բունքը, պէտք է ընդհանրապէս ըստ այնմ վարուիլ. մէկն հերքելու ելնէն, ու այլոց վրայ լուծիւն պահելն լաւ տպաւորութիւն չընէր, որովհետեւ այս լուծիւնէն կհետեւի թէ չատեն անհեր- քելի են, ինչպէս արդարեւ են:

Պափրայէն հոկտ. 20 թուով նամակաւ մի հետեւեալ դէպքը գրուած է:

« Գանի մ'օր յառաջ, քաղաքէս կէս ժամ հետի, Չէրքէսք յանակնկալս կյար- ձակին հայու մը վրայ, և կսկսին գանա- կոծել. խեղճը նկատելով որ նոցա հար- ուածոց տակ չարաչար պիտի մեռնի, ինքզինքը պաշտպանելու համար կշարժի- այն ժամանակ չէրքէսք սուրերը կմեր- կանան՝ քանի մը հարուած կուտան մար- դուն, և արեան հեղեղաց մէջ թողնով կփախան: Վիրաւորեալն՝ զօրեղ կաղ- մուածի տէր ըլլալով՝ դիմացած է, և ոժշկուելուն յոյս կայ:

« Չէրքէսքն որո ռճրագործութիւնք օր ըստ օրէ կաւելնան: Յունաքնակ և տաճ- կաբակ գիւղորէից շուրջը բնակութիւն հաստատած են, իսկ մեծագոյն մասն ան- տառաջ մէջ որջացած են. տասը տարի- ներէ ի վեր այս կողմերը բնակելու ար- տօնութիւն ստացած են. դարմանալի է որ այսքան ժամանակի մէջ բնիկներէն տեղի հարստացած են. երամ երամ կու- վեր, խուփ խուփ եղներ, բազմութիւ ձիւր, ասոնք ամենը առանց աշխատու- թեան ու քրտանց վատրելած են: Փա- զաքայիք ու գիւղացիք, որ չէրքէսոց այս կողմերը գալէն յառաջ հարուստ են և անդորր կեանք ունին եղեր, այժմ հեղձեալէ կաղքատման և իրենց ան- գործութիւնը կկառնին: »

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐՆԵՐ

Եւրոպական լրագիրք առ հասա- րակ դովերտութիւնէն՝ մօտեւս գան- ձային բարեկարգութեան համար օգու- տափառ Սուլթանին ըրած առաջաճեա- նութիւնը, և Անգլիոյ տիեզերահաշակ

Թայմըզն՝ այս պատճառաւ հրատարա- կած յօդուածը վերջացուցեր է « թո՛ղ եւրոպական վերհասար օգոստոսիառ Սուլթանէն օրինակ առնեն » ըսելով:

Կըսուի, թէ Գաղղիոյ նախագահն և երեսփոխանաց ժողովոյ ատենապետն ի դիմաց համբոյն Գաղղիոյ, յիշեալ պատ- ճառաւ շնորհակալութեան ուղերձ մը գրելը են առ օգոստոսիառ Սուլթանն:

— Գարատաղի մէջ սով ըլլալուն պատ- ճառաւ իշխանութիւնը որոշեր է որ և է տուրքէ ազատ թողուլ արմատաց մուսքը:

— Լնկիւրիի կուսակալութեան տոմա- րակալ Ասիմ պէյի՝ առաջին աստիճանի երկրորդ կարգի պաշտօնատարութիւն արուեցաւ:

— Պէյօղլուի քաղաքապետութեան դիւանար քարտուղար կարգուեցաւ՝ Պի- լէճիկի նախորդ գայմագամ Բէշատ պէյ:

— Աւողջական ժողովոյ նախագահ Արիֆ պէյին, և անդամներէն՝ Էշրէֆ, Ֆէվզի ու տուրքի Բարթոլէթի էփէն- տիններուն՝ երրորդ աստիճանի Օսմանիէ, Գարանդինայի դիւանար քարտուղար Ա- ալի պէյին՝ և անդամներէն Շաքիր պէ- յին ու տուրքի Մարշան էփէնտին և աւողջական տեւուլութեան համարակալ Լնտաղեան Յովհաննէս էփէնտինն՝ եր- րորդ աստիճանի Մէճիտիէ, և Սինէի գարանդինայի բժիշկ Մալէղեան էփէն- տին, և Ռուսուդի դարանդինայի բժ- ժիշկ Պ. Գարօնոյի՝ չորրորդ աստիճանի Մէճիտիէ պատուանշան արուեցաւ կայ- սերական հրամանաւ:

— Թուռուղի իշխանութեան դիւանար պաշտօնեաց խաղնէտար Մուսթաֆա փաշա՝ որ 33 տարիէ հետէ այս պաշտօ- նը կվարէ եղեր, ըստ ոմանց՝ ինքնին հրաժարեր է, և ըստ այլոց՝ Գաղղիոյ Հա- ստակապետութեան առաջարկութեամբ հանուեր է պաշտօնէն: Եթէ այս վեր- ջինն ստոյգ է՝ Թուռուղի իշխանութեան վրայ Գաղղիոյ աղդեցութեան օր յօրէ ա- լեւնալը կապացուցանէ:

— Ստանայի կուսակալ Մահմուտ Նէ- տիմ փաշա, որ իւր պաշտօնատեղին եր- թալու համար մայրաքաղաքէս մեկնած է, ճամբան Չէշմէ եղեր է, քանի մ'օր տեղ- լոյն հանքային ջուրերը մանելու համար:

— Երեքալթի օր բարձրագատիւ մեծ Եպրքոսն տեսութեան գնաց՝ ռուսա- կան, աւստրիական ու իտալական դես- պատներէն:

— Այս օրերս Հնդկաստանի մէջ տեղ տեղ քօլէրայի հիւանդութիւն դտնուե- լուն, և միանգամայն Մէքքէի ուխտա- գնացութեան ժամանակն ըլլալուն պատ- ճառաւ, մայրաքաղաքիս աւողջական ժողովոյն երկրորդ նախագահ Արիֆ պէյ մօտեւս Հիճազ պիտի երթայ՝ գեղջու- թեան միջոցներ ի գործ դնելու համար: Յայտնի է, թէ Հնդկաստանէն ամեն տա- րի բազմութիւ մահմետականք ուխտի համար Հիճազ կանցնին:

— Չորեքալթի դիշեր ժամը և ին ա- տենները Պօլիս վէղնէճիէր բաւած տեղը տան մը մէջէն խանձի հոտ գալով, թա- ղին բնակիչք ժողովուեր, դուռը դարկեր են, և տեսնելով որ բացող չկայ՝ դու- ռը կոտորեր ներս մտեր են: և ահա սենեակի մը մէջ տեղը տեսեր են 7—8

տարեկան աղջիկ մը պառկած, և վրան ծածկուած վերմակը քովը գտնուող կա- ղէն բռնկած, և խեղճ աղջկան մարմինն ալ բոցերով չըջապատեալ: Ասիեց՝ զատ ո՛չ ոք կայ եղեր տանը մէջ. խեղճը բժ- ժիշկ կանչեր են, և դարման եղեր է, բայց բժշկութիւնն անկարելի ըլլալով՝ մեռեր է թշուառ օրիորդիկն: Ասոր ըն- տանիքը գիշեր տունն առանձին տանը մէջ ձգելով զինքը, կաղն ալ վառեր քովը դրեր, ու իրենք դուրս ելեր են չըջապալելու համար:

Ծնողք իրենց զաւակները չէ թէ դի- շեր այլ ցերեկն անգամ առանձին ձգե- լու չեն: Արկածն պատահելէն յետոյ, ա- մեն ողբ ու կոծ ընդունոյն են:

Գաղղիոյ երեսփոխանաց խորհրդա- րանը բացուեցաւ: Մագմահան նախա- գահին պատգամագիրն կարդացուելէն յետոյ՝ առաջարկուեր է տասը տարիի համար զՄագմահան հաստատել նախա- գահական պաշտօնին մէջ: Այս առա- ջարկութիւնն ընդունուեր է՝ 362 քուէով՝ ընդդէմ 348 քուէից:

— Խիվայի խանին և ռուսական զօրաց ընդհանուր հրամանատարին մէջ հա- տատուած հաշտութեան գաշնագրին հա- մաձայն, խանը պարտաւորեալ է՝ Ա.— Ռու- սիոյ թողուլ Ռումաւարիա ու Տալթա քա- ղաքաց աջակողմեան եղերքը, Բ.— 2 մի- լիոն 200 հազար ըուպլի վճարել իջրե- պատերազմական ծախք, բայց ո՛չ ամբ բողջապէս այլ քսան տարուան միջոցի մէջ: Գ.— Ռուսք խիվայի երկիրը հա- մարձակ երումուտ ու վաճառականու- թիւն առնենան, աղլատ ըլլալով ամեն տեսակ տուրքերէ: Դ.— խանութիւ- նը ռուսաց կառավարութեան հաշտակ դտնուի:

Աւերդը է ըսել, թէ այսպիսի պոյ- մաններու տակ ընկճեալ իշխանութեան մի գոյութիւնն ու չգոյութիւնը դրեթէ մի և նոյն բանն է:

— Սմերիկայի մէջ երկաթուղեաց տանն ընկերութիւնք չեն կրցեր վճարել իրենց բաժնէթղթոց տոկոսի կարօններն, որ 30 միլիոն ըլալի գումար մ'է եղեր:

— Նոր կիմացուի, թէ Գաղղիոյ Պա- ղէն մարաշխանն՝ այժմ զինքը դատող Օմարէ դքսին ազատարարն է: — Գուքսն իւր աղայութեան տունը պարապն պար- տիզին մէջ խաղացած ժամանակ, դիպ- ուածով աւաղանը ինկեր է. հասարակ զինուոր մը սպասաւորներէն յառաջ փու- թալով ազատեր հաներ է զանի աւաղա- նէն, և դուքսը նորա անունը հարցու- ցեր, Պաղէն ըլլալը խմացեր, ու ծանու- ցեր է հօրը՝ Լուի-Ֆիլիպին՝ որ նոյն տանն կթագաւորէր:

Տե՛ս թէ այսօր դքսին ազատարարն ե- ղող Պաղէն՝ մարաշխան եղած է, և մի և նոյն պարապն մէջ իւր ազատած ան- ձին առջև մահու և կենաց դատատու- նի մը մէջ կգտնուի: Կործիք կայ, թէ Օմարի գուքսը պիտի ջանայ՝ իւր աղա- տարարին կենաց փրկութեան համար:

— Անցեալ 1872 տարւոյն մէջ Անգ- ղիոյ երկաթուղեաց վրայ դիպուածով մեռնաղներուն թիւը՝ 1143, իսկ փրու- տարեցն՝ 3038 կհաշուեն, ճամբորդ և երկաթուղեաց գործակալ մեկտեղ առ- նելով:

— Մատրիտի մէջ այս օրերս դասաւ-
բանմը վերջնական կերպիւ վճար է ժա-
ռանգական դատ մը՝ որ 249 տարիէ հե-
տէ կշարունակուի եղեր :

— Ալտարիոյ կայսրը առաջիկայ յուն-
վար ամսոյ սկիզբները Բեդրապուրի պի-
տի երթայ, ի փոխադարձ տեսութեան
Աղեկասնդր կայսեր :

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

ԵՍՆԱՄԸ ՈՒՄՈՒՄԻՅԷ

24	Հոկտ. Դէ.	Երեկոյ	52-58
25	»	Եւ. բացուեցաւ	53-17
»	»	գոցուեցաւ	52-56
26	»	Ուր. բաց.	52-14
»	»	գոց.	51-22
27	»	Շրթ. բաց.	51-14

27 Հոկտ.

Սօսիէթէ Ժէնէրալի բաժինք Անգ. լիւր.	8,27
Քրէտի » » Օսմ. »	10,50
Քրէտի Օսթրո-Յիւրք » » »	5,
Նրկաթուղեաց՝ հին » » »	123,
» նոր » » »	68,
Թրամուէյ » Օսմ. լիւր.	10,10
1865ի փոխառութիւն » » »	553,
1865ի » » »	558,
1869ի » » »	281,

ԾԱՆՈՒՑՄՈՒՆՔ

Ազգ. Հիւանդանոցի միմարանէն ելած
թէ հասարակ և թէ հարսանեաց ևայլ
հանդէսներու համար ծաղկազարդ փայ-
լուն և գեղեցիկ մամեր կծախուին Չաք-
մաքճըլար Եօգուչու Մեծ-Նոր խան միջ-
նայարկ թիւ 49 Հիւանդանոցի գրասենե-
կին մէջ : Հարկ եղած տաւեն կրնան ա-
մեն ոք ամէն ատեն իրենց ուղած ձեռքի
ու գիրքով մեղրամամ գտնել հոն արժան
գնով : Մարքէ՝ Ս. Հիւանդանոց

ԳՈՒՄԱՆՏԱՐԻԱ

Կիպրոսի այս աղին և սննդարար գի-
նին որ մարմին ու արիւն զօրացնելու և
ստամոքսի ու ժ տալու համար շատ ան-
գամ փորձուած և մեծ օգուտներ տես-
նուած է : 3 Էն մինչեւ 20 տարեկան և
Անդրեանուպօլսոյ աղին և մաքուր՝ 2 Էն
մինչեւ 10 տարեկան գինիներ, և ուրիշ
քանի մը տեսակ զուտ և մաքուր գինի-
ներ, և պատուական օղիներ են, որ ա-
մեն առնող շատ գոհ պիտի ըլլայ. զմեզ
չիշէներով կը ծախուի չափաւոր գինե-
րով Կ. Պօլիս Թահմիզ փողոց թիւ 9 մա-
ղազան Օ Ք սոյն մարդայով չը զմեռած
ներն երաշխաւորեալ չեն :

ՊԱՏԱԿԱՆ ՕՐԻՆԱԳԻՐՔ

ՕՍՄԱՆԵԱՆ ՏԷՐՈՒԹԵԱՆ

Հայերէն պարզ աշխարհաբառ լեզուի
թարգմանում :

Կը ծախուի գրաւաճառաց քով գին
6 շուրուշ :

Ընդէր Խորհրդածութեան Երեւելի հեղինակաց ա-
նուն նորատիպ տետրիկ մի, զոր գաղ-
ղիարանէ թարգմանած է յարգոյ Յ. Գ.
Գալիազ հեան, կծախուի ի գին 40 փարա :

ՅԱՆՈՍԻ

ՅԱՂԱՅՍ ՊԱՊԻՆԵՒ ԺՈՂՈՎՈՅ ՆՈՐԱ

Ե Ի ՅԱՆԵՒՈՒՄ

Ի Տպարան Մարքէ Կաթիլէ Լէֆթէ

Ի Վաշաշապու 1874

Գեր. Ա. յիւղեան Գարբիէլ սրբազան ար-
ժակիսկապոսին թարգմանութեամբ Ս. Էջմիա-
ծնի տարարանէն իւր ընծայեալ այս պատուա-
կան գիրքն ամեն բանասիրաց խորին ուշադրու-
թեանն արժանի է :

Հաւանականաբար գերմանացի հմուտ առա-
նաւարանի մը զրջէն ելած ստեղծական ան-
ուամբ՝ գրեթէ քրիստոնէական հաւատոյ ամէն
մասանց գեղծմանց վրայ իմաստութեամբ կը
խօսի, և մասնաւորապէս պատկան եկեղեցւոյն
հետզհետէ ընդունած սխալ վարդապետութիւն-
ները մէկիկ մէկիկ կը նշանակէ : Յանտը վերջին
պատկան ժողովէն յառաջ գրուած՝ սակայն
մեղմունքն ընդունելիք հերետիկոսական վարդա-
պետութիւնը ժամանակին նշաններէն դուշակե-
լով կը խայտառակէ. եկեղեցական իրաց և ան-
ցից խորին հմտութիւն, առողջ և անաչառ դի-
տողութիւն կերեւի այս գրքին մէջ :

Իսկ Հայր Կէթէի առ Պիոս Թ. Վատիկան-
եան ժողովոյն և իւր կոնգակին դէմ գրած
հոգակաւոր թղթոյն թարգմանութիւնը սոյն
գրքին յաւելուածն է. կարծէ որ ամեն մարդ
կարդայ : Թարգմանութեան գեղեցկութիւնը
գրքին արժէքը աւելցուցած է :

Գինն է ամենայն տեղ 56 շուրուշ :
Նաեւ՝ Ս. Էջմիածնի մամլէն ելած են հե-
տեւեալ կարեւոր հրատարակութիւնք :

ՉԱՅՆ ԲԱՉԱՅՆ. Գին 19 ղշ :

ԱՅՐԱՅՆԱՆՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅՈՑ, Միտա վար-
դապետի Համբարում, Գին 10 ղշ :

ԲԵՆԻՍՄԱՆԻ ՅԱՆԱԿԻՆԻ ԿԵԱՆՔԸ. Գործ
Ֆէրդինանդ Շմիլթի. թարգմանութիւն ի գեր-
մաներէն՝ Փ. Վարդանեան : Գին 7 ղշ :

ՍԻՄԵՐՈՆ վարդապետի Ապարանցոյ սակա
պահաւանդանոցի զարմի և մամիկոնեանցն սեռի.
Գին 10 ղշ :

ՈՒԽՏԱՆԵՒԱ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ. Հատուած առա-
ջին. Պատմութիւն Հայոց Գին 25 ղշ :

ԱՐԲԱՆԱՄ ԿԱՌՈՂԻԿՈՍԻ ԿՐԵՏԱՅԻՈՑ.
պատմագրութիւն անցիցն իւրոց և Նատր Շա-
հին Պարսից : Գին 20 ղշ :

ՉԱՐԱՅԻՍ ՍԱՐԿԱՆԱԳԻ Պատմագրութիւն :
Գին 57 ղշ :

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ տօնից անցելոց Սեւանոյ
վանոց : Գին 12 ղշ :

ԲԵՆՊԵՐԻ ԼԵՍԱՆԸ ԹԻԻՐԲԻ

(ԱՌԱՋՆՈՐԴ ԹՈՒՐԲԵՐԷՆ ԼԵՂՈՒԻ)

ՔՐԹԱՊԸ ԹԱՍԸ

(ԳԻՐԲ Թ.)

ԳՆԱՎԱՅԻՏԻ ԱՐԷՊԻՅԷ

(ԲԱՌԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ ԱՐԱՅԵՐԷՆ)

Կրթութեան Տ. Էջմիածնի անուն գաղափար-
քիս յառաջադրանքները մէջ խոստա-
ցածն ահա կատարելի՝ նոր ու գիւրու-
սոյց եղանակաւ և ԱՌԱՋՆՈՐԴ ԹՈՒՐԲԵ-
ՐԷՆ ԼԵՂՈՒԻ անուամբ տաւեն երկու հա-
տոր գաղափարքեր հեղինակելով բանա-
ւոր առիթներ ստիպելին զիս ի սկզբան
սոյն իններորդը (բառագիտութիւն ա-
րաբերէն) և ապա հետզհետէ միւսները
տպագրել տալու : Կդանուի կամուրջին
գիւրի պարագան և ամէն Հայ գրաւի-
ճառաց քով ի գին (10) տաւեն գաղա-
կանի :

Վրան ձեռագիրը պատրաստութիւն չի
կրող օրինակը ներդեալ է :

Պ. Գալաթեան

ՃԱՇՈՑ-ԳԻՐՔ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՅՑ ԵԿԵՂԵՑԻՈՑ

ՏՊԵԱԼ

Ի ՎԱՂԱՐՇԱՊԱՏ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ՍՐԲՈՑ ԿԱՌՈՂԻԿԷ ԵՋՄԻԱՍԵՆԻ

1872—ՌՅԻԱ

Ա.

Կարի զգուշութեամբ ըստ հնագոյն
ընտիր ընտիր Աստուածաշունչ և ճաշոյ
ձեռագրաց սրբադրուած է, ոմանց հան-

գիւսաւոր տօնակատարութեանց և արա-
բողութեանց համար ևս կարեւոր խրատ-
ներ և հրահանգներ յաւելցուեցնելով, որք
անտարակոյս Հայաստանեայց Ս. Եկե-
ղեցւոյ պաշտօնէից մեծ գիւրութիւն պի-
տի ընծայեն, և նոցա սրաից գոհունա-
կութիւնքը պիտի գրաւեն :

Ճաշոցի մէջ եղած ճառերն ևս ձեռա-
գիր հին և ընտիր ճառերնայ համա-
ձայն սրբադրուած են :

Տպագրութիւնը նոր և միջակ գեղե-
ցիկ տառերով և խիստ մաքուր է :

Առաջին տեսակին գինն է՝ Օսմանեան
Եօթն սակի, իսկ երկրորդինը՝ չորս :

Սոցա տարբերութիւնը դրից և թըղ-
թոց վերայ է :

Կիւսադանլին Կ. Պօլիս Մերձան չարչը
թիւ 29, Պաշտատար աղա Սրապեանի
գրատունը :

PILULES HOLLOWAY

ԳԵՂԱՆՏԱՔ ՀՈՂՈՒԹԷՒ

Լեարդի, ստամոքսի, և աղիքներու ամեն
տեսակ անկարգութեանց համար խիստ ընտիր
է սոյն գեղահամար, նաեւ ջղային տկարութեան,
ու ժամափութեան և տխրութեան համար. կը
ընէ և անհետ կընէ ամեն տեսակ անշափաւու-
րութեանց հետքերը : Սրտի և երկիւմանց վրայ
օգտակար ազդեցութիւն մընի. արիւնը մաք-
րելով նոցա խանգարեալ վիճակը կը կանոնա-
ւորէ, և գրգռելով կենսական գործարանները
կը զօրացնէ : Իւր գեղական մեծ ազդեցու-
թեամբ սրտախառնութիւն, կուծուութիւն,
մաղձային հիւանդութիւններ, որովայնի մէջ
լեցուած կաղեր, գլխի ցաւեր կը վաճէ. մար-
տաղութիւնը կը չափաւորի, և մարմինը մաք-
րուելով բոլոր այն աղտեղութիւններէ՝ որ շատ
անգամ զանազան հիւանդութեանց սկզբնա-
պատճառ կըլլան, առողջ, ուժեղ, և բնական
զերքը կը դնուի :

ONGUENT HOLLOWAY

ՍՊԵՂԱՆԻ ՀՈՂՈՒԹԷՒ

Մարմանի հիւանդութիւնք և վերք բուժե-
լու մասին ունեցած պարտական յատկու-
թեանցը Հաւատարմի բնաւ ուրիշ գեղ մը. հին
կամ նոր թուեաւոր վէրքեր, ուռեցք, քաղց-
կեղ (չիրիփէնչէ), սրունց և ստեանց վէրքեր
կամ բոլորովին կանցնին և կամ կուտանան.
օգտակար է նաեւ հարբուխի, հաղի, սրտի
բարբախման, մանուսանդ օդացաւ (եէլ) ըստած
հիւանդութեան : Իւր կաղաւորիչ և զօրաւոր
ազդեցութեամբ խոյլ (սրբաճա) հիւանդու-
թեան աղտականիչ զօրութիւնը ինչ ատիճան
որ ըլլայ՝ կը գիմարուէ :

Այս գեղերուն գործածութեան եղանակ
նշանակուած է իւրաքանչիւր տուփի վրայ, և
կը գտնուի ամեն գեղափաճառներու քով :

Աւելի առնել ուղղող կը հրատարակուի ահ-
ղիական տպութիւնը Հոլլուէի ի Նոտան Օքթօրտ
փողոց թիւ 555 :

ՊԱՅՄԱՆՔ ՓՈՒՆՁԻ

1.—Փութը 2ՈՐԵՔԵՄԻՐԻ և ՇԱՄԹ օրերը
կը հրատարակուի :

2.—Տարեկան բաժանորդագրին է միայն չորս
արծաթ մէճիւր՝ կանխիկ վճարելի թէ՛ մայրա-
քաղաքի և իւր արտարճանաց և թէ՛ գաւա-
ռաց համար :

3.—Վից և երեք ամսոց համար ալ բաժա-
նորդ կը նշուի :

4.—Տեղական ու գաւառական թղթատա-
րութեան ծախքը խմբագրութիւնը պիտի վճարէ :

5.—Հատը 40 փարայ է, և կը գտնուի ա-
մեն Հայ գրաւաճառաց խանութները և ձեռքէ
ծախողներու քով :

6.—Ծանուցման տողը 40 փարայ է մէկ
անգամի համար : Աւելի աժան կըլլայ աւելի
անգամներու համար :

7.—Խմբագրութեան վերաբերեալ որ և է
գիր ուղղելի տա Տնօրէն-Տէր Հ. Ս. Արաճաճեան,
Կ. Պօլիս Ալաճա-Համամ Խալիլ խան միջին յարկ
թիւ 49 :

ՏԵՐԷՆ ԵՒ ՏԵՐ

Հ. Ս. ԱՐԱՃԱՃԵԱՆ

ՏՊԱՐԱՆԻ ԹԻՒՆ Ս. Ղ. ՊԱՐՏԻՉՊԱՆԵԱՆ ԵՒ ԸՆԿ.
Եւստակիան կամ վերնայարկ թիւ 12.